

שלה: שליחות בהפרשת חלה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חלה סימן שכב ס"א

צות עשה להפריש תרומה מהעיסה וליתנה לכהן, שנאמר: ראשית עריסותיכם תרימו תרומה (במדבר טו, כ). א] וראשית זה א (א) אין לו שיעור מן התורה, אפילו הפריש כשעורה, פטר את העיסה

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חלה סימן שכב ס"א

שעה שיפריש חלה (א) יברך: אשר קדשנו במצותיו וצונו להפריש ב] תרומה, א (<א> א' } או להפריש חלה) (טור). לפיכך אסור לאיש להפריש חלתו ב ב' } ערום, מפני שאי אפשר לו לברך כשהוא ערום. אבל האשה מותרת, ג] והוא (ב) שיהיה פניה שלמטה טוחות בקרקע. (ד] ובמקום שמפרישין ב' חלות, לא יברך ג רק כשמפרישין הראשונה) (כל בו).

מגן אברהם סימן ח סק"ב

מעומד. פ"י הברכה והעטיפה שתיהן יהיו בעמידה וצ"ע דבי"ד ר"ס שכ"ח משמע דמותר לברך מיושב והוא משנה שלימה וי"ל דהפרשת חלה אינו מצו' כ"כ דאינו עושה אלא לתקן מאכלו דומיא דשחיט' כנ"ל

ביאור הגר"א אורח חיים סימן ח

דברי מ"א שכתב שחלה אינה מצוה דבריו אין להם שחר והלא אסור לעשות עיסתו קבין ואמרינן בפ"ג דפסחים מאי דעתך לחומר א חומר דאתי לידי קולא כו':

שו"ת באר משה (שטרן) חלק ה סימן יז

ולפענ"ד דברי המג"א ברורים, ופ"י דבריו כן הוא, דרק ברכת מצוה החמורה המונחת על קרקפתו ואי אפשר לו להפטר ממנה מחוייב לברך מעומד, דומיא דעומר (עיי"ש בט"ז סק"א ובמחצה"ש סק"ב ובעטרת זקנים), משא"כ חלה שאם אינו רוצה לאכול אין מצות חלה עליו, ולכן קיל ברכתו, ואינו דומה לעומר, וממילא לא ילפינן מיניה ולפיכך גם מיושב יכול לברך אבל כשעושה עיסה, בודאי מוטל המצוה עליו להפריש חלה ואין לו לעשות העיסה באופן שיפקיע עצמו מידי המצוה לעשות עיסתו קבין קבין, וזה פשוט וברור בעזה"י.

משנה מסכת תרומות פרק א מ"א

חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו עובד כוכבים שתרם את של ישראל אפילו ברשות אין תרומתו תרומה:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות חלה סימן שכב ס"א

אין מפרישין חלה בלא רשות בעל העיסה. הגה: ו] מיהו אם ידעינן דזכות הוא לבעל העיסה, כגון שהיתה העיסה מתקלקלת, מותר ליטול חלה בלא רשותו, דזכין לאדם שלא בפניו. ה ז] <ב> { א } וכן ג' } משרתת שבבית יכולה ליטול חלה בלא רשותו, כיון שרגילה היא לפעמים שבעלת הבית נותנת לה רשות (ת"ה סי' קפ"ח). ח] ב' שותפין אין צריכין ליטול רשות זה מזה (ב"י בשם הרמב"ם פ"ד דתרומות), ו אבל אחר צריך ליטול רשות משניהם (ב"י בשם סמ"ג). ט] ומיהו אם נתן רשות לאחרי להפריש, אפילו בעודו קמח, מועיל, ז אע"פ א < ד' } שעדיין לא נתחייב. י] והאורח יאמר לבעלת הבית להפריש לו חלה מכל עיסות שתעשה לו בעוד שיהיה בביתה, כדי שלא תצטרך ליטול רשות בכל פעם.

הר"ן על הרי"ף מסכת גיטין דף לב עמוד ב

הרי אלו יכתבו ויתנו. ופרש"י טעמא בריש פרק המדיר (דף ע ב) דכיון דאמר יכתוב שליחותיה קא עביד וא"ת דהא תנן בפ' אין בין המודר (דף לה ב) ותורם את תרומותיו ואת מעשרותיו לדעתו ופרכי' [דף לו ב] אי תורם משל בעל הכרי [ולדעתו של בעל הכרי] הא קא מהני ליה דקא עביד שליחותיה ומפרקינן באומר כל הרוצה לתרום יבא ויתרום אלמא כה"ג לא הוי שליחות דאי הוי מאי מפרקינן הא קא מהני ליה ואינה קושיא דהתם כל הרוצה לתרום קאמר מדעתו ואינו אלא כנותן רשות אבל לאו שליחותיה הוא וגבי תרומה אפי' גלוי דעתא נמי מהני כדאמרי' בפרק ואלו מציאות (דף כב א) כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה כך כתוב בחידושי הרמב"ן ז"ל ולפי זה בגט אי אמר כל הרוצה לכתוב יכתוב לא מהני ותמהני דהתם בפ' ואלו מציאות (שם) קא אמינא דההיא דכלך אצל יפות דוקא דשוויה שליח דאמרינן התם [תרגמה אביי] אליבא דרבא דשוויה שליח וה"נ מסתברא דאי לא שוויה שליח מי הוי תרומתו תרומה אתם גם אתם לרבות שלוחכם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם אלא כגון דשוויה שליח וא"ל זיל תרום ולא אמר מהני תרום וסתמיה דבעל הבית כי תרים מבינונית תרים ואזל איהו ותרים מיפות ובא בעל הבית ומצאו וא"ל כלך אצל יפות אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה וכי איתמר התם לא אמרו כלך אצל יפות אלא לענין תרומה בלבד משמע דאהך גוונא נמי קאי והדרא קושין לדוכתיה ולפיכך נראה כמו שתירצו בתוס' דנהי דבאומר כל הרוצה שלוחיה הוי אפ"ה כיון שלא יחדו לא חשיב מהני ליה כדי שיהא אסור במודר הנאה. וכתב הרמב"ן ז"ל ומסתברא נמי באומר כל השומע קולי יכתוב גט לאשתי ושמעו שלשה שאחד כותב וב' חותמין ואינו צריך במעמד כולן כדאמרינן לקמן [דף סו ב] בכלכם שאע"פ שאמר כל השומע לא נתכוון זה לרבות בעדים אלא ליתן רשות לכל שנים שאיזה שירצה יהא רשאי לכתוב

עו) יבמות פ"ו א' מכלל הנשואה נוחתה רשות כו, ונראה דאם נשאה ודאי אין לה רשות ופי' עסקין בסחמא, ואמרין דסחמא נותן לה רשות וכדחנן תרומות פ"ג מ"ג בשותפין לרבנן דסחמא הוי כהרשבו, ונראה דלע"ג דקרא בתרומה מעשר כחוב ולפינן מניי גס שאר תרומה ומעשר, ויש לעי' קרא גמ' לי סברה הוא כיון דסחמא מרשה אותה, דאי סחמא ליכא הרשאה ודאי לא צ"ב הכתוב ליתן לה רשות לתרום שאינו שלה, ועי"כ ז"ל דקרא אשמעינן הכרעה הוין בסחמא דהוי כאומדנא דמוכח וחשיב דברים ואשכחן לפטמים כה"ג.

ומשמע דנוחתה רשות לתרום הכל ולא זו שאוכלת ומבשלת לצעלה בצדה, ושמעין מכאן למעשה דאשה שלקה מן השוק או שהביאה פירות מפרדסו ומגינתו, מעשרת וא"ל רשות בעלה, וממנית עליה לעשר בלא דעה, אלא ח"כ הקפיד, וכן משמע קלף במתני שנת ל"ד א' דשאל עשרתם, וכן כחובות ע"כ א' פטוי חוקן לי את הכרי.

ור"טב"א פ"י הא דתן לה תאכל היינו לה תאכל בכל זמן שתרצה, שאם לא הופרש תרומתו אי אפשר לה לאכול, ויש לעי' שאם הארום נתן לה רשות לאכול למה אין לה רשות לעשר, ומ"ש ממתנין את חבירו לסעוד אללו דמעשר כדחנן דמאי פ"ז מ"א, והאם צ"ע פירשו בעמס בירי, אבל בחבר ודאי דעמו שהמוזמן יעשר מה שהוא רוצה לאכול ולי"ט.

אח"כ ראיתי דברים שאמרחי עשות הן בירי, וכן תניא בתוס' פ"ק תרומות הבן כו' והאשה תורמין על מה שהן אוכלין אבל לא יתרמו על הכל כו', ופסקה הרי"מ פ"ד ה"ב, מיהו תניא שם הבן בשל אביו [ג' ה"מ כשאוכל עם אביו] והאשה בעיסתה הרי אלו תורמין [ר"ל תרומה ומעשר וא"ל חלה שזכו במנותה, ונראה דרש"אין לחלל מע"ש על מעותיו של אביו ושל בעלה דכנתן להם רשות ^{לדבריהם} מעני שתרמו צרשות, ונראה דקדירה שמבשלת הוי כשיתבה, ולי"ט לישב סוגיא דיצמות אי איירי כה"ג ל"ל קרא, וטוד ארוסה שפשהה לו עיסה למה לא תפריש, והרי"מ השמיט הא דיצמות ומשמע דמיירי צמה שאוכלת, וסמך על מש"כ פ"ד.

— נדפס שנת ס"ו נ"ה סק"ו —

גיטין ס"ז א' תודי"כ כל, או שמא יש לחלק דהכא לא קאמר כל הרוצה כו', יש לעי' הא בהדיא מוכח בגדרים דכל הרוצה הוי שליחות דאלי"כ למה מהני בתרומה, והלא תרומה לא מהני נוחתה רשות שאין השליח יכול להקדיש דבר שאינו שלו, אלא בעינן שליחות דבעל הכרי, וכמש"כ בחלחלת דבריהם, וי"ל דבתרומה עיקרו זכות שהרי לריך לתקן כריו אלא משום דמלוה צו יומר מצטלומו לא חשיבא סחמא זכות, אבל באומדן כל הרוצה לתרום יצוא ויתרום י"ל דחשיב עכשו זכות אף שאין בלשון זה שליחות ממש, מי"מ גילוי דעה שהוא זכות יש צ"ב, אבל צגט בעינן שליחות ממש, אבל אין חבירו יכול לישעוה שליח מדיון זכין לאדם כיון שאין גירושין זכות לבעל, אף בגילה דעתו שרצה לגרש, ואינו אלא כרוצה לחוב בעצמו, וכלכך לא מהני כל הרוצה, ונראה דזו טעם הרמב"ן שהביא הרי"ן, ומה שנתחייב הרמב"ן מנתי צ"מ כ"ב א', היינו דס"ד דיינונין לי זכות כיון דאמר בסוף בג' אלא יפות, ומסקינן דכל שאינו זכות גמור לא מהני בתרומה, דכיון דבעינן שליחות לא מהני בעשהה שלא מדעת צב"כ אפי"ג דאפשר לומר אילו הוי ידע הוי ינחא לי כמו שהביא בסופו על חלחלתו, אבל כל זה צדלה הוי גילוי דעתו קדם הפרשה, אבל בגילה דעתו מקדם דניחא לי בכל מאן דהרס כבר הוקבע הדבר לזכות ואמרין צו זכין לאדם שלא בפניו, וכבר כתב בן הגרש"א ז"ל לישב ק"י הרי"ן.

נמצינו למידיו, ולכ"ע בהפרשת תרומות ומעשרות בעינן שליחות ולא מהני נתינת רשות, ומי"מ הושהה שליח לתרום א"ל לומר לו כהדין שיעשה בשליחות, אלא אם אומר לחבירו לא תרום סחמא מתפרש בלשון המוטיל ע"ש ד"ת, והרי אף צגט אמרין כל השומע קולי יכתוב גע כשר דחשיב שליחות, ולדעת הרי"ן אף כל הרוצה כשר וחשיב שליחות, ובתחומה גס הרמב"ן מודה דכשר כל

הרוצה, וכש"כ תרום סחמא, [עי' חולין י"ב א'], ונראה דאם אומר לצב"כ אני תרום, כדי ליעול רשות, והרכינ לו צב"כ סני, דהא אפילו צגט סני הרכינ ראשו וכדחנן געין ס"ז ב' וצחו"ש שם ע' ב' ד"ה ורמז, ופסקה הרי"מ פ"ג מה' גירושין ה"ג והב"י, וצ"ל ש"כ ס"י קב"א ס"ה וס"ח, ועי' סנהדרין פ"א ב' דכרננת הראש חשיבא קבלת התראה. [א"ה, ע"ש לק' בליקוים ס"ו ו' סק"א ב'].

— ע"כ נדפס שם —

עו) אמר לחבירו לעשר ולא עמד עמו וחברו הלך לו, נראה דאסור מספק כמש"כ המל"מ פ"ד מה' צבורות, וכמש"כ רבנו פ"ד מה"כ ה"ו, ואפילו בתרומת ירק, ואפי"ג דאיכא תלחא דרבנן, זמ"ז וגומר ע"מ למכור וירק, כיון דעיקרו מה"מ, וכמש"כ המל"מ שם.

והא דלא מיקילינן מספיקא משום דהוי חזקת איסור, ולדעת הפר"ח ס"י ק"י שחלק על הש"ך בספיקא דרבנן באתחזק איסורא כ' המל"מ שם דהיכי דלא אהרע חזקה כלל לא מיקילינן, ועוד י"ל דהוי יל"מ ומחמירין בספיקא כדאמר ריש גי'ה, ואין לומר דלא הוי יל"מ לענין ספיקא שהרי מפסיד את התרומה וכמש"כ הרי"ן פ"ז ע"ג ב' צ"חין לו להפריש ממקום אחר ולריך להפריש מניי ובי' דלא הוי דבר שיל"מ כיון דמפסיד את היתור, דלא דמי, דהכא בספיקא ממ"י לריך לקרות שם שאם הוא עגל אין כאן פסידא שבדיון מפסיד, ואם אינו עגל אין קריאתה שם כלום, ואם יצוא אח"כ לאכול את התרומה משום ספק דרבנן יאכל, ואם אסור לו לאכול מדרבנן כיון דקרי לי שם בשביל זה לא נפסד סברת יל"מ.

ומהא דמאי נובח בירק וצלקות ואפילו צמ"ס אין רא"י להחמיר בשאר ספיקא, דכל שיש ספק שמא פשע אדם ולא עישר צמזיד הוי בכלל גזירת דמאי, אבל בשאר ספיקי לא מלינו שגזרו.

14.07.2018

זו) ובי הרי"מ פ"א מה"מ ה"ח האומר לחבירו הריני מעשר על ירך א"ל לעמוד עמו כו', ופי' הכ"מ דכיון דהוא פתח סמכינן דטעה שליחותו, ומשמע דמעשר שהזכר כאן היינו תרומה ומעשר, ותימא דכתבו רבנו צפ"א דמעשרות שלא בעינן כלל, ומקומו צלמת צפ"ד דה"מ ה"ו כשכתב דלא סמכינן אחזקה הו"ל להתנות שאם פתח השליח סמכינן אחזקה.

מן האומר נלמד דשכח אם עישר פירותיו אסורין עד שיפריש אפי' בירקות ואפי' צב"כ והן ג'קות, ונראה דבספק זה אין קולות הדמאי נהגין ויש לו ציטור וחומש, והכי אמר בירי דמאי פ"א ה"ב אפי' בספק עגל לא עשו אותו כו', ונראה דר"ל אפי' ספק עגל דרבנן דגי'כ מן הדיון יש להקל ומי"מ כיון דחייבו חכמים תיקנו פנין דלאורייתא רק דממאי הקילו, ונראה דהא דאמר שם דספק אסור לאוין ה"ה לכל הקולות דתן צמתה שם ליחבדו בספק.

והלכך לירידן דיתן לן רוב ע"ה מעשרין ויש להספק בליקח מן השוק בספק עגל, לריך למיחז תומש בחילול מ"ש, ויש מן הנוסחאות שהתנו בחומש שאינו אלא בודאי עגל, ואינו מכיון דלא אימעיט אלא דמאי ולא ספק.

יה) ב"ב פ"א ב' ודלמא לאו צבורים נינבו וקמפקט להו מתרומת כו', לכתורה ג"ה ה"ה לריך להאריך כל כך והלא דבר מפורסם הוא צמ"י דספק עגל חייב לעשר מספק, וכדחנן מכשירין פ"ב מ"י מתלה למחלה ודאי כו', ובגטין ל"א א' ה"ז חושש ממל"ג, וצ"ב ע"ז א' צ"ב שנהג צ' עשורין, אלא אשמעינן אפי"ג דחייב ליתן לכהן מספק ואינו נוטל דמיס ובעין שכתב הרי"ש חלה פ"ג מ"ט, מי"מ אינו נוחתו בעצמו שיפריש הכהן שהרי אסור לשלח עגל, והלכך רמו רבנן על צב"כ לתקן ואח"כ נוחתו לכהן, וגם צמ"י לא רצו חכמים להפסיד לנוי מספק וחייבוהו להפריש עליי ממק"א וליחזו גלוי וכמש"כ חו', ויש מקשים לדעת הרי"מ דגומר ע"מ למכור אינו חייב אלא מדרבנן ליחזי' לכהן ולא יעשר, ולאו קאיא היא דאלמא יאכלו חכמים ספק עגל דרבנן, הלא החמירו חכמים גס בדמאי אפילו במילי דרבנן וכש"כ בספק גמור, ופטמים שהוא דאורייתא שהרי צב"כ מביא זיתים וענבים וכדאמר חולין ק"כ

תרומת הדשן סימן קפח

דיני חלה וחדש וכלאי הכרם ונטע רבעי.

שאלה: אשה בעלת הבית לשה לה משרתת שלה עיסה, והלכה לחוץ קודם שהפרישה חלה; וקודם שחזרה נתחמצה העיסה כל צרכה, שאם תשזה עוד שלא תאפה תתקלקל העיסה, ובשביל כך רוצה המשרתת להפריש החלה בלי רשות בעלת הבית, שרי למיעבד הכי או לאו?

תשובה: יראה דשפיר דמי למיעבד הכי, דכיון דמתקלקלת העיסה זכות הוא לה לבעלת הבית וזכין לאדם שלא בפניו, וקי"ל זכיייה מטעם שליחות איתרבי, ולענין תרומה רבינן שליחות מאתם גם אתם, וה"נ המשרתת נעשה שלוחה אפ"י שלא מדעתה מטעם דזכות הוא לה. ואפ"י אם אין כאן אלא חשש קילקול העיסה אמרינן דזכות הוא לה, כיון דרגילות הוא לפעמים שבעלת הבית נותנת רשות למשרתת להפריש חלה אפילו בפניה. וכן יש לה כח לעשות שליח כדאיתא ביבמות פ' יש מותרות /יבמות פו ע"א/ לימד על נשואת בת ישראל שנותנת רשות לתרום תרומת מעשר, ויליף לה מדכתב אתם וביתכם ומקיש ביתכם לאתם, ונרא' נמי דה"ה לענין תרומה גדולה וחלה. +הגה"ה: ואע"ג דפ"ק דחולין /דף י"ב ע"א/ אמרינן דהאומר לשלוחו צא ותרם לי ושמע איניש אחרנא ואזל ותרם אין תרומתו תרומה דהוי ליה תורם שלא מדעת, אלמא אע"ג דידע האי בעידנא דתרם דניחא ליה לבע"ה לתרום שהרי צוה לשלוחו לתרום, מ"מ הואיל ולדידיה לא עבד שליח לא מהני. וי"ל דדוקא התם לא מהני משום דאיכא למימר דדעת דבעל הבית דשלוחו דוקא יתרום, משום דידוע ומכיר באיזה מידה רגיל בע"ה לתרום בעין יפה או רע או בינוני, וכן אם דרכו לומר כלך אצל יפות או איפכא, אבל בהפרשת חלה בזמן הזה דהכל שוין בו ליטול בכזית ולשורפה, אין לומר כלל שיש קפיידא מי יפריש ויתרום. ותו דאיכא למימר מטעם שיש לחוש לקלקול העיסה ליכא קפיידא כלל, וכן לענין גט איכא למימר היכא דידענין דזכות הוא לה וניחא לה בגירושיה לא הוי קפיידא כלל מי יקבל הגט במקומה, ע"כ. + וכן כתב בהדיא בא"ז דלכחילה האשה עושה שליח להפריש חלה בלא בעלה. ולענין גט נמי מרבינן שליח לאשה ולאיש כדילפינן מושלח ושלחה. וביבמות פ' האשה שלום /ק"ח ע"ב/ בעי תלמודא המזכה גט לאשתו במקום יבום או במקום קטטה מהו, ומוכח בהדיא התם דאי הוה זכות לה היה מועיל משום דזכין לאדם שלא בפניו, אע"ג דבעינן ונתן בידה או ביד שלוחה היכא דזכות הוא לה נעשה המקבל שלוחה אף שלא מדעתה. וה"ה לענין /לענין/ הפרשת חלה. ואי ק"ל הא דתניא בפ"ב דב"מ /דף כב ע"א/ כיצד התורם שלא מדעת תרומתו תרומה כו' עד הרי שמצאו ואמר ליה כלך אצל (ב"ה) [יפות] לא שווייה שליח (לא) משום דבעי שלוחכם דומיא דאתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם. אלמא אע"ג דידענין בתר הכי דניחא ליה במה שתרם אפ"ה לא הוי שליח כיון דמעיקרא לא לדעת הוי. לא דמי כלל דהתם בשעה שנעשה שליח לא ידענין כלל דניחא ליה, אלא דאח"כ שמענין מיניה או דחזינן מיניה דניחא ליה, ובעינן למימר דלמפרע הוי שפיר שליח. הא לא מהני משום דבעינן למידע בשעה שנעשה שליח דזכות הוא וניחא ליה. וכה"ג הוי דומיא דאתם, דאנן סהדי אי הוי הכא הוה ניחא ליה, אבל היכא דבשעה שנעשה שליחות לא ידעי לן לא הוי דומיא דאתם

קצות החושן סימן רמג סק"ח

ביו"ד ברמ"א סימן שכ"ח (סעיף ג') פסק במשרתת כדברי תרומת הדשן. ובט"ז שם (סק"ב) כתב דאפילו ליכא קילקול העיסה מהני הפרשת משרתת משום זכין לאדם שלא בפניו ע"ש. ואם כי ידעתי מיעוט ערכי להרהר אחר פסקי מוהרא"י ובפרט שכבר הלך אחריו הרמ"א והט"ז. אמנם לענ"ד תוס' והרשב"א לא ס"ל הכי, עיין בנדרים פרק ד' דף ל"ו (ע"ב) כתב שם הרשב"א (ד"ה הא) ז"ל, הא דאיבעיא להו התורם משלו על של חבירו צריך דעת או לא מי אמרינן כיון דזכות הוא לו כו', קשיא לי דהא שליחות לאו מדין דניחא ליה או לא ניחא ליה אלא גזירת הכתוב דמה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, ותדע לך שהרי האומר לחבירו צא ותרם לי והלך ומצאו תרום, למ"ד אין חזקה [שליח] עושה שליחותו אמרינן בפ"ק דחולין (יב, א) דלמא שמע איניש אחרני ותרם ורחמנא אמר (במדבר יח, כח) אתם גם אתם מה אתם לדעתכם אף שלוחכם לדעתכם, ואע"ג דהתם ניחא ליה שתיקן כריו, וי"ל דתורם משלו על של חבירו שאני, דלא

בעינין שלוחו לדעתו אלא בתורם משל בעל הכרי על בעל הכרי, אבל בתורם משלו על של חבירו כיון שאינו של בעל הכרי לא בעינין שליחותו ממש ואין הדבר תלוי אלא אי זכות לו וזכין לאדם שלא בפניו, או לאו זכות דמצוה דנפשיה עדיף עכ"ל. וכ"כ תוס' שם בנדריים (ד"ה אלא) ע"ש, וא"כ בהאי דמשרתת דמפרשת חלה משל בעה"ב אין בזה משום זכות, דלא אמרינן זכין לאדם שלא בפניו אלא היכא דזוכה המקבל באיזו דבר כמו במזכה חפץ לפלוני, או במזכה גט לאשתו דזוכה האשה בגט, או במפריש משלו, אבל מפריש משל בעה"ב אין זה זכות אלא ניהותא איכא ושליחות לאו מתורת ניהותא הוא ובעינין לדעתכם דוקא.

וגם מ"ש בתרומת הדשן דמשום קלקול עיסה חשיב זכות, לא הבנתי, דהא אחר שתאפה נמי תוכל להפריש, ואע"ג דמצותו בעיסה אבל כל דליתיה לבעה"ב בשעת לישא תוכל להפריש אחר אפיה. והנה אחר דאנהירינהו לעיינין הרשב"א וגם התוס' שם כתבו בביאור היטב מה בין זכות לשליחות, וא"כ נראה דלא תפריש המשרתת, ואם תתקלקל העיסה תפריש בעה"ב אחר אפיה וכמ"ש דבעינין כה"ג דעת בעה"ב כיון דמפריש משל בעה"ב.

או"ז סוף סי' רכה - ברוב מקומות מזכיר ושונה נשים אצל מצות חלה כגון הכא דקתני האשה יושבת וקוצה חלתה ערומה ולעיל פ"ק נשים שנתנו לנחתום לעשות להם שאור ולקמן שתי נשים שעשו שני קבין ובפ' תינוקת תנן בראשונה היו אומרים היושבת על דם טהור קוצה לה חלה ופ' עד כמה אמר רב הונא נדה קוצה לה חלה ובפ' במה מדליקין תנן על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה [בחלה] ובהדלקת הנר. ובשוחר טוב במזמור אלי אלי למה עזבתני אמר שלש פעמים כאן כתוב אלי אלי אלהי ולמה אלא אמר מיכן אמרה אסתר לפני הקב"ה רבש"ע שלש מצות הזהרת לנו ע"י משה רבינו נדה חלה והדלקת הנר כלום עברתי על אחת מהן למה עזבתני. ובתנחומא בילמדנו ריש פ' אלה תולדות נח ולמה נצטוו נשים על מצות הללו ומפרש מצות חלה למה שאדם הי' חלתו של עולם כך שנו רבותינו כיון שהאשה נותנת מים בעיסה נוטלת חלה כך עשה הקב"ה. אמר ר' יוסי בן קצרתא כיון שנתן מים על הארץ מיד הגביה אדם חלתו מן האדמה שכן כתי' ואד יעלה מן הארץ מיד ויצר ה'. מכל אלה שמעינן דמצות חלה על הנשים הוטלה לתקן עיסה מטבלה ולהפריש חלה ומצוה שלה היא. אע"פ שעיסה משגלגלה נעשית טבל ואסורה בין לנשים בין לאנשים. מיהו מצות הפרשת חלה על האשה רמיה הלכך אע"פ שהעיסה היא של בעלה היא משוויא שליח להפריש חלה אפילו שלא מדעת בעלה דהא מצוה דידיה היא וחוששני לומר שלכתחלה לא משוי שליח להפריש חלה הואיל ומצות אשתו היא"

משנה ברורה סימן רסג ס"ק י"א

הנשים מוזהרות - ואפילו אם ירצה הבעל להדליק בעצמו [כ] האשה קודמת

תשובות והנהגות כרך ב סימן תקנה

שאלה: הפרשת חלה ממצות אם הבעל מפריש או האשה

בסידור יעב"ץ מביא שמגיע להאשה ואם בעלה חטף והפריש ישלם לה עשרה זהובים שזהו זכותה, ואין מנהגנו כן, דרק כאשר האשה אופה בבית נהגו שהיא המפרישה חלה וכמבואר במ"א (רמ"ב), דהיא כיבתה אורו של עולם ולכן עליה להפריש חלה ע"ש, אבל בנחתום המפריש לא נהגו דוקא באשה, והוא הדין במצות לפסח שאנשים אופים אין לאשה דוקא זכות, רק אם הבעל רוצה לכבדה גם במצה זוכה בכך.

והטעם נראה שיש במצה כמה עקולי ופשוטי היאך להפריש כהלכה, כגון שצריכין המצות לנגוע זו בזו בשיעור חלה להרבה פוסקים, ולמצוה כדי שיהיה מן המוקף צריך לפתוח כל קופסא ויהיו נוגעין זה בזה, ולא כל אשה ראויה לכך, ולכן נוהגין רבים שהבעל מפריש את המצות לפסח ולא נקרא חוטף מהאשה שבזה לא זכתה מעולם. ויש נוהגין להפריש בע"פ דוקא אחד ממ"ח, והקדוש האריז"ל נהג כן בכל חלה גם בזה"ז שיעור אחד ממ"ח, ויש נוהגין עכ"פ בע"פ, והבעל הוא שמברך ומפריש שזהו מצותו אחת בשנה.

והנה יש נשים שחשקה נפשם לקיים מצות הפרשת חלה, וע"כ הולכים למאפיה ומפרישים עבורו ומרויחות הברכה. אכן יש להסתפק בזה דכיון שמפרישות משל בעל הכרי על של בעל הכרי ובשליחותו או זכייה, מסופקני אם יש להן המצוה כלל, ואמנם הברכה יכולות לברך כיון שבהפרשתן מתוקן החלה, אבל לענין המצוה כיון דההפרשה היא משל בעל הכרי על שלו, שלו הוי המצוה. ועיין מ"א ס"ס תל"ב לענין שליח לבדיקת חמץ שהשליח מברך דעביד מצוה כמו במילה, ודבריו צע"ג דלא דמי דמילה היא מצוה לכל ישראל להכי מברך, אבל בבדיקת חמץ המצוה היא של בעה"ב, ולא של השליח, וכשהשליח בודק אין לו המצוה, ומברך רק על המעשה ולא על קיום המצוה, ובאשה נמי יכולה לברך אבל אין למפרישה מצוה.

ואין לומר שתפריש עבורו בלי שליחות, דבזה יש חשש אם מועיל ההפרשה מבעל הכרי, ועיין קצוה"ח רמ"ג שלא מועיל זכייה וצריך שליחות ממש, ואם מפרישה בלי שליחות לא מועיל, אא"כ יאמר הבעה"ב דכל מי שרוצה להפריש יכול להפריש חלה ומועיל, וכמבואר להדיא בנדרים לד: ע"ש.